

راه‌رهایی

حجت‌الاسلام والمسلمین علی حیدری

مقدمه

خداوند متعال، وسیله‌ای به انسان داده است که انسان می‌تواند حوائج خود را با آن برآورده کند. آن وسیله «دعا» است که خواستن از خدای متعال است. در واقع خدا را نزدیک خود احساس کردن و حرف دل را با او در میان گذاشتن است. دعا، یا درخواست است، یا تمجید و تحمید است، یا اظهار محبت و ارادت است؛ همه‌ی اینها دعاست. خواستن، یعنی امیدواری. تا امید نداشته باشید، از خدا چیزی را درخواست نمی‌کنید. انسان ناامید، چیزی طلب نمی‌کند. پس دعا یعنی امید که ملازم با امید به اجابت است. این امید به اجابت، دل‌ها را مشتعل می‌کند و منور نگه می‌دارد. یکی از آموزه‌های که در حوزه معارف مهدوی تعریف و جزء وظایف منتظران معرفی شده است دعا برای امام عصر است. نوشتار پیش رو که با روش توصیفی و تحلیلی به سامان رسیده است به مسئله دعا، اهمیت و جایگاه آن پرداخته است. سپس ویژه به فوائد دعا برای امام عصر اشاره دارد و در ادامه به مصادیق ادعیه مهدوی پرداخته است.

۱. مفهوم شناسی دعا:

دعا در لغت به معنای خواندن و درخواست کردن است

و در اصطلاح عبارت است از درخواست توأم با خضوع و تضرع بنده از خداوند.

واژه «دعا»، در لغت برگرفته از کلمه «دعو»، به معنای «متمایل کردن چیزی به سمت خود بوسیله صدا و بیان است»^۱.

بر این اساس، اصل در «دعا»، خواندن با صوت و لفظ است

و در اصطلاح عبارت است از درخواست توأم با خضوع و تضرع بنده از خداوند.

۱. زکریا، ابوالحسن احمد بن فارس، معجم مقاییس اللغة، ج ۲، ص ۳۵۸.

دعا کردن، مستحب و دارای فضیلت بسیار و برترین عبادت است، ترك دعا از روی تکبیر حرام و از گناهان کبیره است و بنابر قول مشهور، دعا کردن در نماز میّت برای مؤمنان پس از تکبیر سوم و برای میّت پس از تکبیر چهارم واجب است. اما مستحبات دعا زیاد است و به جهت اختصار از ذکر آن معذوریم.

۲. عناصر تأثیرگذار در دعا:

برای دعا، عناصری وجود دارد که در اثرگذاری دعا، به شدت مؤثر است:

۱. عنصر مکان

۲. حالات داعی و دعا

۳. عنصر زمان کننده

اول. عنصر مکان: انسان در حین دعا و نیایش با خداوند در مکانی باشد که مستعد این کار است. مسلم اثر گذار است. تصور بفرمایید این که انسان در کنار خانه خدا در مسجد الحرام می ایستد، در حجر اسماعیل قرار دارد و مقابل درب خانه خدا ایستاده است و درچنین فضا و شرایطی خداوند را می خواند. این خواندن با خواندن در هر مکانی متفاوت است.

یا اینکه مثلاً در مورد حضرت سیدالشهداء 7 می بینیم که «إِجَابَةُ الدَّعَاءِ تَحْتَ قُبَّتِهِ»^۲ استجابت دعا در زیر قُبّه، فضایی است که ضریح مطهر امام قرار دارد یعنی زیر گنبد وجود مبارکشان هست. خوب این تصریح است. این سخن معصوم (امام صادق 7) است که اشاره می کند که این مکان، مکان استجابت دعاست. پس بنابراین عنصر مکان، در دعای ما قطعاً نقش آفرینی می کند.

در خانه خدا دعا کردن، در مسجد دعا کردن، مسلم با خانه و کاشانه خود انسان تفاوت دارد.

دوم: عنصر زمان: اینکه در لیالی قدر خدا را بخواند. خداگویی و خداخوانی و نیایش به درگاه حضرت احدیت، در شب قدر کجا و در بقیه شبهای سال کجا. مسلم یکسان نیست. بدون تردید، بهترین ایام در طول هفته برای خواندن خداوند سبحان، که به استجابت نزدیکتر است، شب و

روز جمعه است و همین طور ایام دیگر مثل اعیاد و روزهای مبارک اینچنینی بهترین زمان است برای خواندن خداوند.

سوم: حالات انسان. «الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ» (آل عمران/۱۹۱)

(خردمندان) کسانی هستند که ایستاده و نشسته و (خوابیده) بر پهلو یاد خدا می‌کنند. در هر حالتی که خدا را یاد کنیم و بخوانیم، یاد الهی است اما بدیهی است که اگر انسان در حالت طهارت باشد، و در حالت ایستاده و رو به قبله، انسان خدا را بخواند یا در حالت سجود، مسلّم این متفاوت است تا حالتی که انسان در حالت خواب دعا کند هر چند این هم خیلی خوب است اما این کجا و شرایطی که انسان سرشار از ادب و تواضع در پیشگاه خداوند است. اینها یکسان نیست.

از بهترین زمانها برای خواندن خداوند: «عقیب الصلاة» بعد از نماز است. به شدت توصیه شده است که بعد از نماز، بهترین وقت برای خواندن خداست. و این یک موقعیت مغتنمی است. و به همین خاطر توصیه می‌شود بعد از نماز برنخیزید و سریعاً جایگاه نماز را ترک نکنید بلکه از این فرصت و موقعیت، حداکثر بهره‌برداری را ببرید.

۳. اهمیت دعا از منظر قرآن:

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ (غافر/۶۰)

و پروردگارتان گفت: «مرا بخوانید تا برای شما اجابت کنم. همانا کسانی که از عبادت من سر باز زده و تکبر می‌ورزند به زودی با سرافکندگی به جهنّم وارد می‌شوند».

قُلْ مَا يَعْْبُوْا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ (فرقان/۷۷)

بگو: اگر دعایتان نباشد پروردگارم به شما ارجی ندهد،

کلمه‌ی «عبأ» به معنای وزن و سنگینی است و جمله‌ی «ما يعبؤا بكم ربّي» یعنی خداوند برای شما وزن و ارزشی قائل نیست، مگر در سایه دعا و عبادت شما.

کلمه‌ی «دُعَاؤُكُمْ» دو نوع معنا شده است:

الف: دعا کردن شما به درگاه خداوند، که همین ناله‌ها و تضرّع‌ها و دعاها سبب عنایت خداوند به شماست.

چنانکه در حدیث می‌خوانیم: کسی که اهل دعا باشد، هلاک نمی‌شود.^۳ بعد خداوند از گروه مقابل که اهل دعا نیستند شکایت می‌کند که شما حق را تکذیب کردید و به جای نیایش به سراغ بت‌ها و هوسها و طاغوت‌ها رفتید و حق را تکذیب نمودید که کيفرتان را خواهید دید.

ب: دعوت خداوند از مردم، زیرا سنت الهی دعوت از مردم برای پذیرفتن حق و اتمام حجت بر آنان است و اگر این دعوت نباشد؛ «لَوْ لَا دُعَاؤُكُمْ» مردم ارزشی ندارند. آنچه آنان را موجود برتر و ارزشمند می‌کند، همان پذیرش دعوت خداوند می‌باشد، ولی شما دعوت الهی را نپذیرفتید و تکذیب نمودید، پس امید خیری در شما نیست و به کيفر عملتان می‌رسید.

خداوند در يك جا می‌فرماید: «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ»^۴ بشر را برای عبادت آفریدم و در این آیه می‌فرماید: اگر دعای انسان نبود، او ارزشی نداشت، بنابراین دعا روح و مغز عبادت است. چنانکه در روایت می‌خوانیم: «الدعاء مخ العبادة»^۵

۴. اهمیت دعا در روایات:

قال رسول الله ﷺ الدعاء مُخُّ الْعِبَادَةِ، وَلَا يَهْلِكُ مَعَ الدُّعَاءِ أَحَدٌ.

پیامبر خدا ﷺ دعا مغز عبادت است و با وجود دعا هیچ کس هلاک نمی‌شود.^۶

در روایتی دیگر رسول خدا ﷺ دعا را کلید (در) رحمت خوانده اند^۷ و آن را سلاح مؤمن، ستون دین و نور آسمان‌ها و زمین معرفی کرده اند.^۸

باز حضرت ﷺ می‌فرماید:

«هیچ چیز نزد خداوند عزوجل محبوب‌تر از آن نیست که از او درخواست شود، پس هر یک از شما حاجتش را از پروردگارش بخواهد؛ حتی نمک (غذایش را) و بند کفش پاره شده‌اش را از او درخواست کند»^۹.

۳ مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۳۰۰.

۴. ذاریات، ۵۶.

۵ غرر الحکم

۶ مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۳۰۰.

۷. متقی هندی، علاء الدین علی، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، ج ۲، ص ۶۲.

۸. الکافی، ج ۱، ص ۴۶۸، ح ۲.

۹ کنز العمال، ۳۱۴۰

امام صادق 7 فرمودند:

فَلَمَّا طَالَ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ الْعَذَابُ صَلُّوا وَبَكَوا إِلَى اللَّهِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى وَ هَارُونَ يَخْلِصُهُمْ مِنْ فِرْعَوْنَ، فَحَطَّ عَنْهُمْ سَبْعِينَ وَمِائَةَ سَنَةٍ. قَالَ: فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: هَكَذَا أَنْتُمْ لَوْ فَعَلْتُمْ، لَفَرَّجَ اللَّهُ عَنَّا. فَأَمَّا إِذْ لَمْ تَكُونُوا، فَإِنَّ الْأَمْرَ يَنْتَهِي إِلَى مُنْتَهَاهُ.^{۱۰}

وقتی که عذاب بر بنی اسرائیل طولانی شد، آنها چهل صباح به سوی خداوند، ضجّه زدند و شیون نمودند. پس خداوند به حضرت موسی و حضرت هارون علیهما السلام وحی فرستاد که بنی اسرائیل را از دست فرعون نجات خواهد داد و لذا صد و هفتاد سال از دوران عذاب آنها کاست. سپس حضرت صادق 7 فرمودند: اگر شما (شیعیان) نیز چنین کنید، خداوند قطعاً فرج و گشایش ما (اهل بیت) را می‌رساند، اما اگر چنین نکنید، این امر آنقدر طول می‌کشد تا به منتهای خود برسد.

پیامبر اسلام ﷺ می‌فرماید:

« أَفْرِعُوا إِلَى اللَّهِ فِي حَوَائِجِكُمْ وَ أَلْحِنُوا إِلَيْهِ فِي مُلِمَّاتِكُمْ وَ تَضَرَّعُوا إِلَيْهِ وَ أَدْعُوهُ فَإِنَّ الدَّعَاءَ مُخَّ الْعِبَادَةِ وَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَدْعُو اللَّهَ إِلَّا اسْتَجَابَ لَهُ فَإِمَّا أَنْ يَعْجَلَ لَهُ فِي الدُّنْيَا أَوْ يَوْجَلَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ وَ إِمَّا أَنْ يَكْفُرَ عَنْهُ مِنْ ذُنُوبِهِ بِقَدْرِ مَا دَعَا مَا لَمْ يَدْعُ بِمَأْتَمٍ»^{۱۱}

« در حوائجتان از خدا کمک بخواهید، در شدايد و گرفتاریها به او پناه ببرید و به سوی او تضرع کنید، او را بخوانید و دعا کنید، چون «دعا» مغز عبادت است، هیچ مؤمنی خدا را نمی‌خواند مگر آنکه به یکی از این وجوه اجابت می‌شود:

- یا در دنیا بزودی حاجتش را خواهد گرفت.

- یا در آخرت آن را دریافت خواهد کرد.

- و یا به مقداری که دعا کرده، گناهانش پرده پوشی خواهد شد به شرط آنکه برای گناه دعا نکرده باشد»

۱۰ تفسیر العیاشی، ج ۲، ص: ۱۵۴

۱۱ بحار الانوار، ج ۹۰، ص ۳۰۲

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

الدَّاعِي بِلَا عَمَلٍ كَالزَّامِي بِلَا وَتَرَّ^{۱۲}

دعا کننده بی عمل (بدون هیچ اقدام عملی) همانند تیراندازی است که کمانش زه ندارد.

۵. اهمیت دعا برای امام زمان 4

ائمه اطهار : دستور فرموده‌اند به انجام تکالیف و وظایف:

۱. یکی از مستحبات مؤکد، این است که در هر حال «در بین نمازها، در قنوت نمازها، بعد از نمازها» دعای «اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ ...»^{۱۳} خوانده شود. بنابراین برای همه ما تکلیف است که با این دعای شریف، انس پیدا کنیم. (ایستاده، نشسته، در حال نماز، بعد از نماز خوانده شود).

۲. و همچنین فرموده‌اند در دوران غیبت، دعای ویژه امام زمان 4 را بخوانید: «اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَفْسَكَ ...»^{۱۴} تأکید شده که در زمان غیبت این دعا را زیاد بخوانید مخصوصاً بعد از نمازهای واجب.

۳. یکی از وظایف دیگر ما در زمان غیبت، یاد مکرر حضرت است. اینطور نباشد که خدای ناکرده غیبت حضرت، برای شیعه امری عادی شود.

از مرحوم آیت الله مجتهدی تهرانی ؛ نقل شده: در ایام تحصیل شبی در نجف اشرف، بعد از نماز جماعت، پشت سر شهید محراب آیه الله مدنی ؛ دیدم شروع به گریه کرد. علت را پرسیدم. فرمود: بعد از نماز یکی به من گفت: امام زمان 4 را دیده‌ام که به او فرموده‌اند: ببین این شیعیان، بعد از نماز، بلافاصله به سراغ کارهای خود رفتند و هیچ کدام برای فرج من دعا نکردند.^{۱۵}

۱۲ نهج البلاغه، حکمت، ۳۳۷

۱۳. کافی، ج ۴، ص ۱۶۲، کتاب الصوم، باب الدعاء فی العشر الاواخر من شهر رمضان

۱۴. کافی، ج ۱، ص ۳۳۷، کتاب الحجة، باب فی الغیبة، ح ۵

۱۵. چهل روایت از دلدادگی شهدا به حضرت امام حسین و شهیدای کربلا؛ صفحه ۷۵، کتاب تا کربلا کاری از گروه شهید ابراهیم هادی.

امام صادق علیه السلام می فرماید:

هر مؤمنی آرزوی خدمت به حضرت صاحب الزمان 4 را داشته باشد و برای تعجیل در فرجش دعا کند، کسی بر قبر او می آید و او را به نامش صدا می زند که فلانی، مولایت ظهور کرده، اگر می خواهی بپاخیز و به خدمت امام شرفیاب شو و اگر می خواهی تا روز قیامت بیارام^{۱۶}.

بالاترین آرزوی مومنان مشتاق این است که اگر ظهور حضرت از این زمانها به تاخیر افتد، و به این نزدیکی به فیض دیدارش نایل نشویم، بار دیگر در زمان ظهورش به دنیا باز گردیم.

۶. فواید دعا برای امام زمان 4

حضرت مهدی 4 در توقیع شریف می فرماید:

«أَكثِرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ فَإِنَّ ذَلِكَ فَرَجُكُمْ»^{۱۷}

برای تعجیل در ظهور من زیاد دعا کنید که خود، فرج و نجات شما است.

آیت الله سید محمد تقی موسوی اصفهانی در کتاب ارزشمند مکیال المکارم، به فوائد و آثار بسیار زیاد دعا برای فرج امام زمان 4 در مورد دعا کننده و جامعه اشاره نموده^{۱۸} که مواردی از آن در ذیل آمده است:

۱. به شفاعت مولا امیرالمؤمنین 7، حضرت زهرا 3 و ائمه اطهار : می رسد و رستگار می گردد.
۲. سبب وسعت روزی و زیاد شدن نعمت است.
۳. پاداش خونخواهی حضرت اباعبدالله الحسین 7 را دارد.
۴. زنده کردن امر ائمه اطهار :
۵. نجات یافتن از فتنه های آخر الزمان
۶. ائمه اطهار : و مخصوصا حضرت صاحب الزمان 4 در حق او دعا می کنند.
۷. مایه دفع بلاست و عقوبت و گرفتاری را از اهل زمین دور می کند.
۸. کردارهای بد او به کردارهای نیک مبدل می شود.

۱۶ مکیال المکارم، ص ۲۳۷

۱۷ کمال الدین، ج ۲، ص: ۴۸۵

۱۸ مکیال المکارم، موسوی اصفهانی سید محمد تقی، ج ۱، ص ۳۵۶

۹. رجعت به دنیا در زمان ظهور آن حضرت

۱۰. ثواب شهادت در رکاب رسول الله ﷺ و زیر پرچم حضرت قائم 4 را دارد و در روز قیامت به بالاترین درجات شهدا نائل می‌گردد.

دعا، عملی مورد پسند امام زمان 4

حضرت آیت الله بهجت قُدس سِرُّهُ فرمودند:

آقایی می‌گفت: محضر امام زمان 4 مشرف شدم، ولی نمی‌دانستم اصلاً محضر چه کسی هستم! کمی صحبت کردیم و با هم حرف زدیم. بعد از این که دیدارمان تمام شد، یک دفعه به خود آمدم که ای وای کجا بودم؟! محضر چه کسی بودم؟! این آقا چه کسی بودند؟! اما دیدم دیگر گذشته است.

این آقا می‌گفت که من ضمن صحبت‌هایم به ایشان عرض کردم: خیلی میل دارم یک کاری انجام دهم؛ یک عملی را انجام دهم که بدانم مورد توجه حضرت عَلَيْهِ السَّلَامُ است و بدانم اگر من آن کار را انجام دهم، مورد توجه حضرت می‌شوم. کار خوبی باشد و مورد پسند حضرت باشد. تابه انجام آن مدامت داشته باشم.

حضرت فرمود: یکی از آن کارهایی که خیلی مورد توجه واقع می‌شود، این است که به محض این که صدای اذان بلند شد، دعای «اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيَّكَ...» را بخوانی!!^{۱۹}

تأکید بزرگان این است که حداقل قنوت یکی از نمازهای واجب دعای «اللهم کن لولیک...» باشد. و انسان سعی کند حداقل بعد از یکی از نمازها این دعا را بخواند.

چون این دعا سفارش امام زمان 4 است و تأکید شده، پیوسته خوانده شود.

امام حسن عسکری عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود:

وَ اللَّهُ لَيَغِيْبَنَّ غَيْبَةً لَا يَنْجُو فِيهَا مِنَ التَّهْلُكَةِ إِلَّا مَنْ يَتَّبِعُهُ اللَّهُ عَلَى الْقَوْلِ بِإِمَامَتِهِ وَ وَفَّقَهُ لِلدُّعَاءِ بِتَعْجِيلِ فَرْجِهِ.^{۲۰}

۱۹. کتاب حضرت حجت ص ۳۳۶

۲۰. کمال الدین، ج ۲، ص ۳۸۴، باب ۳۸، ح ۱.

به خدا سوگند، (حضرت مهدی 4) حتما و قطعاً غیبتی می‌گزیند که در این غیبت، هیچ کس از هلاکت نجات نمی‌یابد، مگر آن کس که خدای عز و جل، او را بر قول به امامت ایشان (حضرت مهدی 4) ثابت بدارد، و به دعای بر تعجیل فرج حضرتش موفق بدارد.

منظور از هلاکت در این کلام نورانی، انحراف از مسیر حق و خروج از جاده مستقیم ایمان است. بر اساس روایات، این هلاکت و انحراف در دوران غیبت بسیار شدید و فراگیر است؛ تا آنجا که فردی صبحگاه مؤمن است ولی شبانگاه از دین خارج شده و کافر می‌گردد و بالعکس^{۳۱}.

امام حسن عسکری علیه‌السلام «دعا کردن برای فرج» را به عنوان نسخه ای شفا بخش برای نجات از این ورطه هولناک در اختیار ما قرار داده و آن را «تنها راه رهایی» معرفی نموده اند.

۷. چرایی دعا برای ظهور:

چرایی دعا برای ظهور امام زمان 4

دعا یعنی ارتباط قلبی با حضرت. و نشانه مؤانست با اوست. و باعث انس و الفت و قرب با امام عجلایه است.

اگر در ظاهر به او دسترسی داشتیم، خدمتشان شرفیاب می‌شدیم. ولی به هر دلیلی که باشد امام غایب است و ما به حضرت دسترسی حضوری نداریم. حتی به نماینده خاص او هم دسترسی نداریم. چون در دوره نیابت عام هستیم، لذا ارتباط قلبی و دلی باید باشد و لذا دعا می‌کنیم: خدایا امامم کی می‌آید؟ و حکومتش کی برقرار می‌شود؟ خدایا امامم را سالم بدار ...

یک وقت شما هدیه‌ای می‌خرید به شخص بزرگی. مثال: شما یک انگشتری تهیه می‌کنید و خدمت مقام معظم رهبری می‌برید (ایشان نه تنها انگشتر زیاد دارند، حتی به دیگران هم هدیه می‌دهند - یا چفیه - یا عبا) این مطلب بیانگر این است که این شخص می‌خواهد خودش را به آقا وصل کند. می‌خواهد بگوید آقا من هم به یاد شما هستم.

دعا برای امام زمان 4 برای ایجاد اتصال و ارتباط ما به حضرت است و برای اینکه دعای حضرت هم شامل ما بشود.

شخصی بوده به نام عبدالرحمن (اهل اصفهان بوده) نقل می‌کند به لحاظ مالی گرفتار شدم، رفتم سامرا به قصد اینکه بروم پیش متوکل، اعتراض کنم بگویم وضع مالی ام خوب نیست کمکی برایم بکنید. رسیدم سامرا. گفتند امروز ملاقات نیست. گفتم چرا؟ گفتند امروز ابن الرضا 7 (امام هادی 7) توسط متوکل احضار شده، به دربار. من گوشه‌ای ایستادم (ایشان شیعه نبوده و امام هادی 7 را هم قبول ندارد) دیدم آقا زاده جوانی ۲۲، ۲۳ ساله مثل ماه می درخشد. سوار مرکب دارد می‌رود. پیش خودم گفتم: ای وای نکند متوکل این آقا را بکشد نکند این آقا را زندانی کند. توی دلم گفتم: خدایا این آقا را حفظ کن. (دعا کردن یک فرد غیر شیعه برای امام هادی 7). توی دلم دعا کردم. وقتی آقا رسید به من فرمود: عبدالرحمن؛ دعایت به اجابت رسید (معجزه امام 7 است) متوکل با ما کاری ندارد. برگرد برو اصفهان ما هم برایت ۳ تا دعا می‌کنیم ان شاء الله خداوند:

۱. مال زیاد ۲. عمر طولانی ۳. اولاد صالح، بدهد.

برگشت آمد اصفهان: ۱- خدا ثروت انبوه، ۲- ۷۰ ساله بود مثل شیر راه میرفت - ۳- ۱۰ تا پسر عنایت فرمود. می‌گفت: یک دعا کردم ۳ تا دعا امام برایم عنایت فرمود^{۲۲}.

پس وقتی کسی دعای خواند: « اللهم کن لولیک ... » حضرت عنایت می‌کند. که خدایا تو هم یاریش کن.

چه چیزی بالاتر از این که ما مشمول دعای امام زمان 4 بشویم؟

هر دعایی که انسان می‌خواند، به اجابت می‌رسد.

۱. « ادعونی استجب لکم » (غافر/۶۰). مرا بخوانید تا دعای شما را اجابت کنم.

۲. رسول خدا ﷺ فرمود: هر دعائی که مؤمنین می‌کنند به اجابت می‌رسد.

منتهی اجابت سه جور است: « اجابت یعنی جواب دادن ».

الف: تحقق خواسته شما. فرضا شما از خدا پسری، دختری، همسری، شفای مریضی، خواستید = اجابتش به این است که مریض شما خوب شود. خدا به شما اولاد بدهد. مثل حضرت زکریا 7.

ب: بهتر از آن می دهد، ولو ممکن است شما آن را بهتر ندانید. فرضاً بچه ای که شما می خواستید پسر بود، خدا دختر داد یا دختر بود، خدا پسر داد ولی بعداً می فهمید که این بهتر از آن است.

گاهی صلاح در چیزی است که ما از آن بی خبریم. مثل آن فردی که نقل شده: یک ماه از خدا چیزی را می خواستم که بعداً دو ماه دعا می کردم که خدا بگیرد.

ج: خداوند: اجرِ دعا را در آخرت می دهد.

رسول خدا ﷺ فرمود: « ما من مؤمن يدعو بدعوة إلا استجاب له ... »^{۲۳}: هر مؤمنی و انسانی دعا بکند، به اجابت می رسد...

اجابت را بد معنا کرده ایم: تصور ما این است که اجابت دعا یعنی تحقق خواسته ما، درحالی که خداوند بهتر از آن که ما فکر می کنیم به ما عنایت می کند، یا اجرِ آن دعا در پرونده اعمال ما روز قیامت داده می شود.

در قرآن: بزرگانی داریم که دعا (تقاضا) کرده اند و به اجابت نرسیده.

۱. حضرت نوح ۷ برای نجات فرزندش از خدا کمک خواست مستجاب نشد چون پسرش منحرف بود

۲. حضرت ابراهیم ۷ برای نجات عمویش، که قرآن با «أب» تعبیر می کند چون سرپرستش بوده خیلی تلاش کرد، اما نشد.

۳. چقدر امامان حسنین ۸ کنار قبر پیغمبر اکرم ﷺ برای شفای حضرت زهرا ۳ دعا کردند ولی حضرت شهید شد.

پس نگاهمان به دعا، نباید نگاه بنگاهی و معاملات باشد که هرچه من می خواهم بشود. بنابراین در دعا باید عرض کنیم: خدایا آنچه خیر و صلاح است عنایت فرما.

چنانچه در دعای عید فطر به زیبایی از خدا می خواهیم: «اللهم انی اسئلك خیر ما سئلك منه عبادک الصالحون»: خدایا چیزهایی که بندگان صالح از تو خواسته اند به ما هم عنایت فرما.

لذا ما دعای غیراجابت شده نداریم.

در روایتی از امیر المؤمنین علیه السلام داریم: «أَعْلَمُ النَّاسِ بِاللَّهِ سُبْحَانَهُ أَكْثَرُهُمْ لَهُ مَسْئَلَةٌ ٢٤»:
عالم‌ترین مردم به خدا کسی است که بیشتر از خدا چیزی بخواهد (همه چیز).

حتی خدا به حضرت موسی 7 فرمود: نمک غذایت را هم از من بخواه. غذای دامه‌ایت را هم از من بخواه. چونکه دعا بهانه است برای راز و نیاز با خدای متعال.

بنابراین خدا می‌فرماید: آنهایی که دعا نمی‌کنند من به آنها اعتنا نمی‌کنم. آخر سوره فرقان «قُلْ مَا يَعْجُبُكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ (۷۷ فرقان)»: اگر دعا در زندگی شما نباشد من به شما اعتنا نمی‌کنم.

سید بن طاوس؛ می‌فرماید: تا می‌توانی مواظبت کن: دیگری را در محبت و دعا بر امام زمانت مقدم نکنی (در رأس دعاها، حضرت باشد). و هر وقت خواستی بر حضرت دعا کنی با تمام وجود دعا کن. مبادا فکر کنی که او به دعای شما محتاج است. هرگز چنین نیست، و اگر کسی چنین فکری کند، بیمار است.

- اینکه می‌گوییم در رأس دعاها، امام عظیم الشان باشد:
چونکه راه قبولی عبادات و آمرزش و استجاب دعا، درک حقیقت ولایت است. و بدون درک آن حقیقت، تمام درها به روی ما بسته است. قبولی نماز، آمرزش گناهان، استجاب دعا، گسترش روزی، رفع اندوه‌ها، رفع گرفتاری‌های مادی و معنوی به وجود امام عصر 4 وابسته است.

«... وَ اجْعَلْ صَلَاتَنَا بِهِ مَقْبُولَةً وَ دُنُوبَنَا بِهِ مَغْفُورَةً وَ دُعَاءَنَا بِهِ مُسْتَجَابًا وَ اجْعَلْ أَرْزَاقَنَا بِهِ مَبْسُوطَةً وَ هُمُومَنَا بِهِ مَكْفِيَةً وَ حَوَائِجَنَا بِهِ مَقْضِيَةً ٢٥...»

... [خدایا] نمازهای ما را به وسیله (به خاطر) امام زمان ارواحنا فداه مقبول و گناهان ما را مورد مغفرت و دعای ما را مستجاب قرار بده، و رزق‌های ما را به وسیله (به خاطر) امام زمان ارواحنا فداه فراوان و هم و گرفتاری ما را مورد کفایت و نیازهای ما را برآورده شده قرار بده ...

پس نباید امام را فراموش کنیم.

اولاً: حق بزرگی بر عهده ما انسانها دارد و در حق ما احسان نموده‌اند.

ثانياً: بخاطر گناهانمان، باب اجابت به رویمان بسته شده.

و اگر برای حضرت دعا کنیم (که ایشان خواصِ درگاه الهی است) به احترام او، باب اجابت به رویمان گشوده می‌شود و حتی بر همه کسانی که دعا می‌کنند مشمول رحمت الهی می‌شوند.

۸. ادعیه مهدوی

در این باره به مهمترین ادعیه مهدوی اشاره می‌شود:

۱. دعای تعجیل فرج:

عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «مَنْ قَالَ بَعْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَبَعْدَ صَلَاةِ الظُّهْرِ «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ» لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَدْرِكَ الْقَائِمَ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ»^{۲۶}

هر کس پس از نماز صبح و نماز ظهر بگوید: "اللهم صل على محمد و آل محمد و عجل فرجهم"، از دنیا نمی‌رود مگر آن که قائم آل محمد 4 را درک می‌کند.

۲. دعای «اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيكَ...»

محمد بن عیسی با سندی که ارائه داده است از (یکی از) ائمه علیهم السلام روایت کرده است که فرمودند: در شب ۲۳ ماه مبارک رمضان در حال سجده و ایستاده و نشسته این دعا را تکرار کن همچنین در تمام این ماه و در طول عمرت به هر مقدار که می‌توانی و یادت هست این دعا را تکرار کن.

بعد از بیان مجد و عظمت خداوند و درود بر نبی مکرم خدا بگو:

«اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيكَ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ وَّلياً وَ حَافِظاً وَ قَائِداً وَ نَاصِراً وَ دَلِيلاً وَ عِيناً حَتَّى تُسَكِّنَهُ أَرْضَكَ طَوْعاً وَ تُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلاً»^{۲۷}

خدایا برای ولایت حجت بن الحسن که درود هایت بر او و پدرانیش باد، در این ساعت، و در هر ساعت سرپرست و نگهبان و پیشوا و یاور و راهنما و دیده بان باش، تا او را با رغبت در زمینت سکونت دهی، و زمانی طولانی بهره مند سازی

۳. دعای معرفت امام زمان 4

زراره بن اعین می گوید: از امام صادق 7 شنیدم که فرمودند: برای حضرت مهدی 4 قبل از قیامت غیبتی خواهد بود چرا که خدای عز و جل می خواهد شیعه را امتحان کند اینجاست که اهل باطل دچار شک و تردید می شوند. زراره گفت: فدای شما شوم اگر آن زمان من بودم چه کنم؟ فرمودند: ای زراره این دعا را بخوان: «اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَفْسَكَ فَإِنَّكَ إِن لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ لَمْ أَعْرِفْ نَبِيكَ اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي رَسُولَكَ فَإِنَّكَ إِن لَمْ تُعَرِّفْنِي رَسُولَكَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي حُجَّتَكَ فَإِنَّكَ إِن لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي»^{۲۸}

خدایا خود را به من بشناسان، اگر خود را به من نشناسانی، پیامبرت را نشناسم، خدایا پیامبرت را به من بشناسان، اگر پیامبرت را به من نشناسانی، حجّتت را نشناسم، خدایا حجّتت را به من بشناسان، اگر حجّتت را به من نشناسانی، از دینم گمراه شوم.

۴. دعای فرج یا همان دعای «إِلَهِي عَظَمَ الْبَلَاءُ»

حضرت مهدی علیه السلام به ابوالحسن محمد بن احمد تعلیم داده و به برکت این دعا وی نجات یافت. (وی تحت تعقیب ظالمین قرار گرفته بود بدین جهت در حرم مطهر کاظمین علیهما السلام به امام زمان علیه السلام متوسل شد)

۲۷ کافی، ج ۴، ص ۱۶۲، کتاب الصوم، باب الدعاء فی العشر الاواخر من شهر رمضان - تهذیب مرحوم شیخ

طوسی، ج ۳، ص ۱۰۳، همان

۲۸ کافی، ج ۱، ص ۳۳۷، کتاب الحجّة، باب فی الغیبة، ح ۵

حضرت فرمود: این گونه بگو: «اللَّهُمَّ عَظْمَ الْبَلَاءِ...»^{۲۹}

۵. دعای «اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ»

«اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ وَ بُعَدَ الْمَعْصِيَةِ وَ صِدْقَ النِّيَّةِ وَ عِزْفَانَ الْحُرْمَةِ وَ أَكْرَمَنَا بِالْهُدَى وَ الْإِسْتِقَامَةِ.....»^{۳۰}

۶. دعای عهد «اللَّهُمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظِيمِ...»^{۳۱}

از حضرت امام صادق علیه السلام روایت شده: هر کس چهل صبحگاه دعای عهد را بخواند، از یاوران قائم ما باشد، و اگر پیش از ظهور آن حضرت از دنیا برود، خدا او را از قبر بیرون آورد، که در خدمت آن حضرت باشد، و حق تعالی بر هر کلمه هزار حسنه به او کرامت فرماید، و هزار گناه از او محو سازد.

در فرازهایی از دعای عهد، انتظارات حضرت ولی عصر 4 بیان گردیده است:

خدایا قرار ده مرا از:

۱. یاری کنندگان: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ أَنْصَارِهِ وَأَعْوَانِهِ
۲. دفاع کنندگان: وَالذَّائِبِينَ عَنْهُ
۳. شتابندگان در انجام خواسته هایش: وَالْمُسَارِعِينَ إِلَيْهِ فِي قَضَاءِ حَوَائِجِهِ،
۴. اطاعت کنندگان: وَالْمُمْتَثِلِينَ لِأَوَامِرِهِ
۵. مدافعان: وَالْمُحَامِلِينَ عَنْهُ
۶. پیشی گیرندگان به سوی خواسته اش: وَالسَّابِقِينَ إِلَى إِرَادَتِهِ
۷. شهادت یافتگان: وَالْمُسْتَشْهِدِينَ بَيْنَ يَدَيْهِ

۲۹ مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، جمعی از محققان، بیروت: دار احیاء التراث العربی، چاپ دوم، ۱۴۰۳ ق، ج ۵۳، ص ۲۷۵.

۳۰ المصباح للكفعمی، جنة الأمان الواقیة، ص: ۲۸۰

۳۱ ابن مشهدی، المزار الكبير، ۱۴۱۹ ق، ص ۶۶۶-۶۶۳

۷. زیارت آل یس

محمد بن عبدالله بن جعفر حمیری می‌گوید: نامه‌ای از ناحیه مقدسه که خداوند آن را محفوظ بدارد، صادر شد که پس از بیان مسائلی نوشته بود: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. سلام بر ما و بر بندگان صالح خدا. هنگامی که خواستید به وسیله ما به خدا و خود ما توجه نمایید، بگویید آنگونه که خدای متعال فرموده است: سَلَامٌ عَلَيَّ آلِ يَسٍ.....»^{۳۲}

۸. دعای ندبه

دعای ندبه مشتمل بر استغاثه و استمداد از امام زمان 4 و تأسف بر غیبت و گریه از فراق ایشان است؛ از این رو به این نام شهرت یافته است. ندبه به معنی فراخوانی و نیز گریه و ناله است. برخی ندبه را گریه‌ای می‌دانند که با یادآوری خوبی‌های فقید همراه باشد.

۹. دعای دوران غیبت

اللَّهُمَّ عَرَّفْنِي نَفْسَكَ... وَ اجْعَلْنِي بِهِمْ فَائِزًا عِنْدَكَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ^{۳۳}.

۱۰. دعای غریق

دعای کوتاهی است که خواندن آن به جهت در امان ماندن از شبهات آخرالزمان توصیه شده و بسیار مجرب است.

روزی امام صادق عليه السلام فرمودند:

«به زودی شبهه‌ها شما را احاطه می‌کند و شما بدون پیشوای هدایت می‌مانید. از آن شبهات کسی نجات نمی‌یابد مگر کسی که دعا کند و دعای غریق را بخواند:»

«يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ»^{۳۴}

(ای خدا، ای بخشنده، ای مهربان، ای دگرگون کننده دلها، مرا بر دینت پایدار گردان)

^{۳۲} کتاب الاحتجاج طبرسی (م حدود ۵۶۰ ق - المزار الكبير ابن مشهدی (ق ۶)

^{۳۳} جمال الاسبوع، سید بن طاووس

^{۳۴} بحار الأنوار: ۷۳/۱۴۹/۵۲.